

MISKOLCI INTEGRÁLT ÓVODAI INTÉZMÉNY
ESZTERLÁNC NÉPHAGYOMÁNYŐRZŐ
TAGÓVODÁJA

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Készítette: A MIÓVI Eszterlánc Néphagyományőrző Tagóvodájának nevelőtestülete
Hatályos: 2024. szeptember 1.

2024.

Tartalom

I. BEVEZETŐ.....	4
I.1. Az óvoda bemutatása.....	5
II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	6
II. 1. Gyermekkép	6
II. 2. Óvodakép	7
II. 3. Életrend.....	8
II. 4. A játék szerepe a programban.....	8
II. 5. Az óvoda légköre, „pedagógiai klímája”	8
II. 6. Az óvodapedagógusi minta	9
II. 7. Alkotó együttműködés a családokkal.....	9
II. 8. A környezet külsőségeiből fakadó kulturális jelzések	9
III. A NÉPHAGYOMÁNYŐRZŐ ÓVODAI PROGRAM.....	10
III.1 Nevelési feladatai.....	10
III. 2. Az óvodai nevelés általános feladatai	10
III. 3. A néphagyományőrzésbe ágyazódó gyermeki tevékenységformák:	10
III.4. A hagyományőrzést szolgáló feladatok:.....	11
III.5. Az egészséges életmód alakítása.....	11
III.6. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	11
III.8. A szocializálódást segítő nevelés.....	12
III.9. Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	13
IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	14
IV.4. A nevelés tervezése, gyermeki fejlődés nyomon követése, dokumentálás.....	15
IV.5. Az óvoda kapcsolatai	16
V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI.....	17
V.1. Néphagyományőrzés a nevelés folyamatában	17
V.2. Évkör.....	18
V.3. Játék	19
V.4. Mozgás.....	20
V.5. Esztétikai nevelés: Rajzolás, festés, kézi munka	22
V.6. Irodalom: verselés, mesélés	22
V.7. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	23

V.8. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	25
V.9. Külső világ tevékeny megismerése	27
V.10. Környezetvédelem.....	29
V.11. Munka jellegű tevékenységek	30
V.12. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	31
VI. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK.....	33
VI.1. Hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása.....	33
VI.2. Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése.....	33
VI.3. Tehetség gondozás	34
VII. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	36

I. BEVEZETŐ

„Itt minden érted van, érezd jól magad!”

Minden embernek születésétől fogva joga van a szeretetteljes, fejlesztő légkörre. Ehhez a munkához hathatós segítséget találunk a nemzeti hagyományaink felelevenítésében, őrzésében. Megtanítja az idejáromat gyermekeket örülni a szépnek, jónak, ünnepnek. Erkölcsi tartást ad – volt-e valaha erre nagyobb szükség? Nemzeti értékeinket felfedi, átmenti a jövőnek. Hiszen a jövő is elvész a múlt ismerete nélkül.

Programunkban benne van a test, a lélek ápolása, az eltérő képességű gyermekek fejlesztése, az idejáromok iskolára alkalmassá tétele.

Olyan összetett, komplex program, amely átfogja a gyermekek minden irányú fejlesztését.

- Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára.
- Az óvodapedagógus elfogadó-, segítő-, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.
- Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Ez az óvodai program, mely – kihasználva az ember fejlődésében legfogékonyabb, jellemformálásra legalkalmasabb időszakot – a magyar nép kulturális értékeinek átadásával szeretne tenni az alkotó, harmonikus személyiség kibontakozásáért. A történelmi idők során, vidéken, falun kialakult az erkölcsileg erősen meghatározott életvezetési forma, amelyre a nagyobb közösségek, családok bátran bízhatták magukat. Egyéni tartást, közösségi összetartozást adott az embereknek, hiszen „kollektív bölcsesség” volt. A szokásrendszerek fellazulása miatt ez a segítség, keret hiányzik sok-sok család életéből. Elemei azonban ma is megvannak, élnek.

A saját hagyományainkra, értékeinkre szeretnénk tehát építeni, amelynek nagy része ugyan szétterjedve, de még ismeretes a városi emberek életében is. Hatni szeretnénk a családokra is a gyermekeken keresztül.

Kollektívánk tisztában van azzal, hogy nézeteink akkor válhatnak elfogadottá, élővé, ha a néphagyományőrző programot választva felismerjük a gyökerek éltető szükségletét, az átadás, az újra teremtés felelősségteljes kötelességét. Legyen ez közös munka a szülőkkel, a családokkal!

Ez a program az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján a gödöllői Néphagyományőrző Óvodai Program adaptálásával készült, amely megfelel a hatályos Kormányrendeletben foglaltaknak.

Már évek óta foglalkozunk a néphagyományápolással, mert felismertük, hogy a magyar nép kulturális értékeinek átadása az alkotó harmonikus gyermeki személyiség kibontakoztatásának egyik hatékony forrása. Azért választottuk a gödöllői programot, mert nevelésfelfogásukkal és hagyományteremtő szemléletükkel azonosulni tudtunk.

Elfogadtuk a program sajátosságát, hogy az óvodai nevelést a néphagyomány-ápolás érzelmre ható eszközrendszerével gazdagítja. Hat a gyermekekre, alakítja a családok szemléletmódját, egy emberléptékű kapcsolatrendszerben működik.

Gyakorlati tapasztalataink igazolják, hogy az óvodai nevelés folyamatába a népi kultúra azon elemei építhetők be, amelyek igazodnak a gyermek életkori sajátosságaihoz, és a mindennapi életét gazdagítják.

Néphagyományőrző szemléletű óvodai nevelésről akkor beszélhetünk, ha a népi hagyományok ápolása az egész nevelési folyamatot áthatja, és az a mindennapok gyakorlatában jelen van.

A gödöllői óvodai programban a hagyományőrző tevékenységrendszert a gyakorlatban kipróbálták, továbbfejlesztették.

Óvodánkban is már régebben megfogalmaztuk azt a célunkat, hogy gyermekeink megismerjék életkori sajátosságaiknak megfelelően a népszokások, néphagyományok, mondókák, gyermekjátékok csodálatos világát. Olyan élményekhez szeretnénk juttatni gyermekeinket, melyek az én-tudat mellett a magyarság tudatot is alapozzák.

Mivel elveink megegyeznek (nem lényeges különbségekkel), az adoptálás mellett döntöttünk. Minden újra „vevők” vagyunk megfontolás és átgondolás után, mert a gyermek nem lehet divatos áramlatok, kísérletezések szenvedő alanya.

I.1. Az óvoda bemutatása

Óvodánk a panelházak közt 1982-ben nyitotta meg kapuit a gyermekek előtt, akkor még Szinva-Népkerti Napköziotthonos Óvoda néven. 2012. májusában, intézményünk 30. születésnapján kapta az „Eszterlanc Néphagyományőrző Óvoda” nevet. 2021-ben a városi szervezeti átalakítások után kapta meg a Miskolci Integrált Óvodai Intézmény Eszterlanc Néphagyományőrző Tagóvodája nevet.

Az óvoda Miskolc belvárosában helyezkedik el, tömegközlekedéssel, gyalogosan egyaránt könnyen megközelíthető. A gyermekeket hét csoportban tudjuk fogadni. A csoportszobák mindegyike világos, tágas, gyermekbarát bútorzattal berendezett. Minden csoportnak külön mosdója, wc-je, öltözője van. Nyolcadik csoportunkban tornaszobát alakítottunk ki, mely a gyermekek számára változatos mozgásra ad lehetőséget. Az intézmény belső helyiségeinek átalakítása során egy új logopédiai-fejlesztő szobát, elkülönítő szobát, egy szósobát és egy foglalkoztató helyiséget sikerült kialakítani, sőt az akadálymentesítés is megoldott az épületben.

Az óvoda **udvara** rendezett, parkosított. A füves terület ideális helyszín a különféle játéktevékenységekhez. A napirendet ezért úgy alakítjuk, hogy minél több időt tölthessenek a gyermekek a levegőn, a szabadban. Az udvari játék eszközöket folyamatosan bővítjük, újítjuk, a szülők és a szülői szervezet segítségével, adományaival. Fontosnak tartjuk a környezetvédelemre, az egészséges életmódra való tudatos odafigyelést!

Jelenleg az óvoda 175 férőhelyes. A csoportok kialakításakor figyelembe vesszük a gyermekek életkorát, a szülők igényeit és a gyermekközösségek összetételét. Ezért óvodánkban három homogén, és négy vegyes korosztályú csoport működik.

II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

II. 1. Gyermekkép

Célunk az, hogy gyermekeink életvidám, sokoldalú, harmonikus személyisége és kreatív gyermeki jelleme kibontakozhasson, a néphagyományok összetartó, közösségi élményt nyújtó erejével.

Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek fejlődő személyiség. Fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Meggyőződésünk, hogy az óvodás korú gyermeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen, és ezáltal hiteles, követendő mintákat kapjon. A gyermek, családtagjaival, társaival olyan külsőségekben, tartalmukban visszatérő élményeket él át, amelyek otthonához, szülőföldjéhez kötik, életre szóló útravalót kap.

Hiszünk abban, hogy a 3-7 éves életkor érzelmileg és értelmileg fogékony időszak kiemelkedően fontos az ÉN alakulása szempontjából. A program az óvodáskorra egyedülállóan jellemző érzelmi fogékonyságra és sajátos aktivitásra alapoz. A gyermek játéka, ami örömet és boldogság érzetet ad, jól ötvözhető a néphagyomány-ápolással, a természet szeretettel.

Mindez alkalmanként kiegészül a család aktív közreműködésével.

Mit nevezünk néphagyománynak?

„Az a láthatatlan szervezőerő, amely a legrégebbi időkben az emberiség megmaradásának egyik legfontosabb feltétele volt, amely kényszerítette eleinket egymás szájáról lesni a szót, egymás kezét figyelve megtanulni a mozdulatot, hagyománynak, idegen szóval tradíciónak nevezjük.” (Kósa, Szemerkenyi, 1975).

Meggyőződésünk, hogy a kisgyermekkorban a cselekvéssel szerzett tapasztalatok, érzelemdús élmények hatnak a felnövekvő egyén cselekedeteire. Ismeretei bővülésével később érti meg, dolgozza fel, amit kapott, és közben van hova visszakapcsolnia azokat. Erkölcsi, esztétikai értékrendszere kialakul, a szükségletek további cselekvésre készítetik. Felnőtt korában a néphagyomány-ápolás igénye, mármint magasabb rendű szükséglet jelenik meg.

Hitvallásunk, meggyőződésünk fontos eleme az is, hogy az „ünnepelni tudás” képességének alakítását a néphagyomány-ápolás, a természet és a társak szeretetére nevelés elősegíti. A gyermek évről-évre örömmel vesz részt a jeles napokat megelőző közös készülődésekben, számára az

ünnepnap a várva várt nap. Ha az ünnep napján a gyereket körülvevő felnőttek magatartása, és a környezet jelzései (ünnepi jelképek) hitelesek, a naphoz kapcsolódó közös élmények a gyermekben mély érzelmi nyomokat hagynak. Átérik az ünnepnapok „másság”-át, a bensőséges összetartozás élményét, alapozódik az „ünnepelni tudás” képessége. Ezek a gyermeki élmények hatnak a családok szemléletmódjára, az óvoda megteremtheti a családokkal való együttműködés sajátos formáit.

II. 2. Óvodakép

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Az óvodai nevelésben alapelv, hogy:

- a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;
- b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról;
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmakról, emberi értékek közvetítéséről;
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

A néphagyományörző nevelési program elkötelezettséget vállal a magyar óvodai nevelés időtálló értékeiért és hagyományaiért.

Szemléletmódunkat befolyásoló **egyetemes emberi értékek:**

Eszmei értékek	Erkölcsei és interperszonális magatartás értékek	Kulturális értékek
humanizmus	az „én” tisztelete	a kultúra iránti érzékenység
demokratizmus	a máság elfogadása	a hagyomány tisztelete
	nyitottság, őszinteség, szeretet	a természetes környezet védelme
	udvariasság	az ember és környezet harmóniája
	a család, a haza tisztelete, szeretete	az „élet” tisztelete
	felelősségtudat	

II. 3. Életrend

A néphagyományőrző szemléletű nevelés nem csak a népművészet értékeinek megőrzésére vállalkozik. A népi kultúra más területein, a népi életmód mindennapjaiban is fellelhetők azok az értékek, amelyek újra felhasználásra alkalmasak. Ez egy olyan komplex nevelési rendszerben valósul meg, amelynek feltétele a gyermek életkori sajátosságainak megfelelő optimális környezet. A programban az optimális környezet - a tárgyi és személyi feltételeken túl - egy gyermekközpontú életrendet jelent.

II. 4. A játék szerepe a programban

*“A kisgyerekeknek a legfontosabb tevékenység a szabad játék.”
(Vekerdy Tamás)*

Ezt valljuk és megteremtjük a gyermeket éltető szabad játék sajátos feltételrendszerét. A hagyományos értelemben vett játék tartalmát a néphagyomány-ápolás tevékenységei, eszközei gazdagítják. A hagyományőrzés leginkább a játékban jelenik meg. Ezzel növekszik a gyermek választási lehetősége, és a személyiség fejlődésének, fejlesztésének új távlatai bontakoznak ki.

II. 5. Az óvoda légköre, „pedagógiai klímája”

A gyermeket elfogadó, szeretetteljes megerősítő légkör veszi körül. Az óvodában dolgozók közösen megfogalmazott és elfogadott általános érvényű szabályzók betartásával egy olyan belső szokásrendszert alakítanak ki, amely derűs összhangot, biztonságot áraszt. Magatartásuk tükrözi a gyermek és a szülő iránti tiszteletet. Egész lényük példát mutat, viselkedésük mintát ad.

II. 6. Az óvodapedagógusi minta

Az óvodapedagógus a néphagyományőrző szemlélettel azonosul és így elsajátítja azokat az ismereteket, készségeket, amelyek a program megvalósításához szükségesek. Biztonságot áraszt, képes hitelessé tenni önmagát, tudatosan alkalmazza a metakommunikáció, a „testnyelv” kifejező eszközeit. Kezdeményező, elfogadó a nevelési folyamatban, követi és tiszteletben tartja az egyes gyermek és a család haladási irányát, ütemét. Segítségnyújtása egyénre szabott, amit drámapedagógiai szemlélete is segít. Nevelési tevékenysége tudatos, abban a hagyományőrzés, a családokkal való együttműködés és a természetszeretet meghatározó szerepet játszik.

II. 7. Alkotó együttműködés a családokkal

Az óvodában folyó néphagyomány-ápolás hatása a családok szemléletmódjában tartalmi változásokat idéz elő. Ez megmutatkozik a családok mindennapjaiban, ünnepnapjaiban, együttműködő, cselekvő részvételükben. Fontos, hogy a gyermeket körülvevő szűkebb és tágabb környezet (család, óvoda) összhangja megteremtődjön. Ezáltal az óvodai nevelés olyan hiteles többletet ad, amellyel kiegészíti és teljessé teszi a gyermeki személyiség kibontakozását.

II. 8. A környezet külsőségeiből fakadó kulturális jelzések

Az óvodába lépő gyermeket, felnőttet fogadják, az óvoda szellemi, emberi kisugárzását erősítik a környezet külsőségeiből fakadó kulturális jelzések. Ezek a tudatosan kialakított és gondozott környezet jelzéseié válnak. Ezek a jelzések hiteles alapul szolgálnak a nevelésben zajló kommunikációs folyamatokhoz, segítik az óvoda nevelési programjának elfogadtatását.

III. A NÉPHAGYOMÁNYŐRZŐ ÓVODAI PROGRAM

III.1 Nevelési feladatai

A program az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szellemében fogalmazza meg a nevelési célokat, feladatokat.

A program célja

- A gyermek harmonikus fejlesztése a néphagyomány-ápolás, a természetóvás gazdag eszközrendszerével.
- A gyermekben a hagyományok és a természet iránti fogékonyság megalapozása.
- A néphagyomány-ápolás és a természetszeretet átörökítése a gyermek érzelmein át, a családok aktív együttműködésével.

További törekvésünk, hogy a közös cselekedetek folyamatában a gyermekben alapozódjanak meg azok a készségek, jártasságok, amelyek képessé teszik az együttélésre, majd az iskolai életmód elfogadására.

III. 2. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Programunk fontos kiindulópontja, hogy a hagyományőrzés érzelmet kiváltó hatásából fakadóan az érzelmi nevelés mindhárom területet áthatja. A gyermek testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítése az anyanyelvi neveléstől szintén elválaszthatatlan.

A hagyományőrzés érzelmi hatástöbblete, az örömmel átélt aktivitás, az egészségnevelés, a szocializálódás, az értelemfejlesztés mozgató ereje. Ez vonul át az óvodai élet valamennyi tevékenységformáján, a fejlesztés területein, vagyis áthatja az egész nevelési rendszert.

III. 3. A néphagyományőrzésbe ágyazódó gyermeki tevékenységformák:

- a játék,
- a mozgás,
- a külső világ tevékeny megismerése, (munka, tanulás)
- az esztétikai tevékenységek, (rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, ének, zene, gyermektánc, mese, vers).
- Az óvodai nevelésben a néphagyományőrzés folyamatosságát a mindennapok hagyományőrző tevékenységei és a jeles napok tevékenységei adják.

III.4. A hagyományörzést szolgáló feladatok:

A népi hagyományok gazdag tárházából a gyermekek korának megfelelő, számukra örömteli ingereket, élményeket adó és cselekvésre készítő elemek kiválogatása, és azoknak a nevelés folyamatába illesztése kulcsfontosságú feladat.

➤ A **mindennapok** népszokásörző tevékenységei közül a programban azok kapnak helyet, amelyek a földhöz, a természethez, a természetes anyagokhoz való kötődést, a felnőttek és gyermektársak megbecsülését állítják előtérbe.

➤ A **jeles napok** közül azok kerülnek a programba, amelyek eddig is jelen voltak és vannak az óvodai nevelésben (karácsony, farsang, húsvét stb.), csak itt új tartalommal bővülnek ki. Továbbá azok, amelyek a hétköznapi népszokásörző tevékenységeit visszatérő jelképekkel, cselekvésekkel ünnepivé emelik.

➤ A **népi kultúra** szellemi, tárgyi alkotásai közül az esztétikai élményeket fokozó alkotások kiválogatása, és ezeknek a programba fűzése képez fontos feladatot.

A program sajátos tartalom- és eszközrendszerével az óvoda óvo-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkcióját szolgálja, felvállalva a népi kultúra átörökítését.

III.5. Az egészséges életmód alakítása

A néphagyományörző szemléletű nevelés olyan életrendet kínál, amely a napirendet a népi hagyományok eszköztárával gazdagítva figyelembe veszi a gyerekek fejlődésének egyéni ütemét.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermek testi képességének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, fogmosás az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;

III.6. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A hagyományörző szemléletű nevelés, az óvodáskorú gyermek érzelmi, értelmi fogékonyságára alapoz. A program összetett tevékenységrendszeréből fakadó motivációk, az érdekes élményekkel a gyermek érzelmi életében meghatározó változásokat idéznek elő. A népi mondókák ritmikussága, az énekes játékok mozgáselemei, a hangulatörző népdalok, a népmesék varázslatos világa is sajátos érzelmi hatást hordoznak.

A megismerési folyamatot érzelmek kísérik. Az érzelmek jelzik a gyermeket ért hatások mikéntjét, egyben további értelmi aktivitásának motiváló erejévé válnak. Az érzelmek kifejezése egy része veleszületett. Később a gyermek utánzás útján megtanulja az érzelmeit kifejezni, és kezelni. Ezért is nagy a környezetében élők, az őt nevelők felelőssége.

Az óvodapedagógus tudatosan törekszik saját érzelmi kifejezőmódját hitelessé, sokszínűvé tenni, és a gyermeki érzésvilágba való beleélési képességét fejleszteni. Átéri, hogy a gyermek-óvodapedagógus és a gyermek-gyermek viszonyát az együttes tevékenységek élményei határozzák meg. Ennek tudatában alakítja a gyermek erkölcsi érzelmeit: szeretet, barátság, tisztelet. Formálja erkölcsi tulajdonságait, mint például a tettekeszség, együttérzés, bátorság. Az óvodapedagógus a gyermek intellektuális érzelmeit, - a kíváncsiságot, a rácsodálkozást, a felfedezést, a sikert, az aktivitást - a néphagyományörzés és természetszeretet hatásrendszerével tudatosan ébren tartja, fejleszti.

Az esztétikai érzelmek alakításában a harmonikus környezet, a népművészeti alkotások nyújtotta élményekre épít.

Az óvodapedagógus fokozza a szülőknél az igényt, hogy felelősséggel vegyenek részt gyermekük testi, érzelmi, értelmi fejlesztésében, felhasználva az óvoda nyújtotta lehetőségeket.

III.8. A szocializálódást segítő nevelés

A hagyományápoló nevelés visszatérő közös tevékenységei, hagyományai megteremtik az együttélés egyedi kommunikációs kapcsolatrendszerét. A hagyományörzés sajátos teret nyújt a gyerek szocializálódásához. A játékban megjelenő hagyományápoló tevékenységekben gyakorolja az önkifejezési formákat, a társas érintkezés mintáit. A gyermekeket a különbözőségek elfogadására és tiszteletére neveljük. A közös élmények hatására valamit megérez a közösség ősi összetartó erejéből. Ha az óvodapedagógus „ölelő” szeretete átsegíti a gyereket a kapcsolatfelvétel nehézségein, és mindezt melegséggel teli élmények, társaktól kapott elfogadó jelzések erősítik, létrejön a gyerekekben az a biztonságérzet, ami további szocializálódásának alapja.

Az óvoda minden dolgozója kommunikációjával, bánásmódjával pozitív viselkedési formát közvetít a gyerekek felé.

Programunk lehetőséget ad arra, hogy a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi, vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelt képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus stb.) közreműködésével.

A szocializálódás alakulásának színterei:

- A befogadás időszaka
- Együttlét a mindennapokban.
- Óvodai ünnepnapok, közös programok.

A befogadás időszakában szerzett pozitív érzelmi benyomások segítik a gyermeket a szociális tanulás folyamatában.

Az egyes gyerek szociális viselkedési készségének szintjét befolyásolja a gyermek kommunikációs fejlettsége. A gyermek az egymás mellett játszástól az együtt játszásig, majd az együtt játszás és tevékenykedés során a „mintha” helyzetekben viselkedést gyakorol, tapasztalatokat szerez, alakul szocializációs készsége.

A programunk tartalmából fakad, hogy a néphagyományörzés erősíti az óvodai élet hagyományait, gazdagítja azt a népszokásörző és a természetóvó jeles napokkal. Megismertetjük a gyermekeket tágabb és szűkebb környezetükkel, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja. Egy-egy eseményt mindig izgalmas készülődés előz meg. Ez az ünnepre hangoló örömteli közös tevékenykedés, maradandó hatást gyakorol a gyerekek szociális viselkedésére.

III.9. Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Értelmi nevelés

A hagyományőrző program játékba ágyazott tevékenységeivel kínálja a gyerekeknek a változatos cselekvésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségét. A gyermek élményeire és ismereteire építve további élményeket, tapasztalatokat halmozunk, az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

A gyerek tevékenységének állandóságát, folyamatos érdeklődési vágya tartja fenn. A cselekvés során a gyerekekben kellemes testi érzés, jóleső belső érzés támad.

A gyermek spontán szerzett tapasztalatait, ismereteit közösen rendszerezünk, bővítjük különböző tevékenységeken és élethelyzeteken keresztül gyakoroljuk. Feladatunk kreativitásuk és értelmi képességeik fejlesztése.

Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelv áthatja az élet minden mozzanatát. Jelen van az óvodai nevelés teljes folyamatában, valamennyi tevékenységi formában megvalósítható.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére nagy figyelmet fordítunk.

A hagyományőrző szemléletű nevelés tudatosan ráirányítja a figyelmet az anyanyelv szépségeire. A gyakori mondókázás, a mindennapos mesélés, az éneklés, a hagyományápoló tevékenységek által a gyerekek intenzívebben részesül az anyanyelv élményében.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelő tevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelvi nevelés célja, feladata:

- oldott, derűs légkör megteremtése, amelyben nem csupán fejleszthető a gyerek természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédkézsége, hanem fejlődik is.
- a gyerek beszédkézségének gondozása, fejlesztése.

IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

IV.1. Személyi feltételek

Az óvoda működését a törvényben rögzített létszám biztosítja: tagóvoda-vezető, csoportonként két óvodapedagógus és egy dajka, akik heti váltásban dolgoznak. Két pedagógiai asszisztens az óvodapedagógusok nevelő munkáját segítik.

Pedagógiai programunk megvalósítását felsőfokú, illetve főiskolai végzettséggel rendelkező óvodapedagógusok végzik.

IV.2. Tárgyi feltételek

Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését úgy alakítottuk ki, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Lehetőséget biztosítunk mozgás- és játékgényük kielégítésére, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vesszük körül.

A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelve helyezük el.

Egyidejűleg biztosítjuk a megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, megteremtjük a lehetőséget a szülők fogadására.

Az óvodai környezetünkben szükséges a **természetes anyagok jelenléte**. Igyekszünk a díszítő textíliákat, tárgyakat a helyi népművészet alkotásaiból választani. Lényeges, hogy az óvoda nem múzeum, hanem nevelési intézmény, amely igyekszik megteremteni az egyensúlyt a régi és a mai világ között, értékmegőrző, értékkeremtő, értékközvetítő szerepe van.

Az elmúlt években az udvari játékok felújítása volt a cél, melyet részben sikerült teljesíteni. Alapítványunk segítségével EU szabványnak megfelelő mászórendszerrel gazdagodott udvarunk.

Minden évben azon munkálkodunk, hogy a programunknak megfelelő és fejlesztő játékokkal játszanak a gyermekek. Folyamatosan olyan játékszereket vásárolunk, mellyel a gyermekek értelmét, kreativitását, mozgáskoordinációját tudjuk fejleszteni, így olyan ügyességet, mozgást fejlesztő kisebb játékszereket vettünk, melyeket naponta tudnak a gyermekek az udvaron és a csoportszobában használni.

Két fejlesztő helyiséggel rendelkezünk: ahol logopédiai és gyógypedagógiai fejlesztést végez az utazó fejlesztőpedagógus és a logopédus. A fejlesztő szobákban lehetőségünk van az egyéni felmérések elvégzésére is.

IV.3. Az óvodai nevelés alapvető keretei

A nevelés kereteibe azok a pedagógiai feladatok és gyermeki tevékenységek tartoznak, amelyek az óvodai élet egésze alatt periodikusan ismétlődnek az óvodába lépéstől a hazamenetelig. A tevékenységek tartalmazzák a játékon belüli szervezett tanulási tevékenységekbe ágyazott tevékenységközpontú differenciált nevelést.

Napirend

A napirend folyamatos, az egyes tevékenységformák a játékba ágyazottan vagy kötelezően szerveződnek.

Napirendünk készítésénél figyelembe vettük a nyugodt, saját ütemben haladó fejlődés lehetőségét, az óvoda egész életének átgondolását. Tervezésnél figyelünk a gyermekek szükségletére, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időre. Folyamatosság, rugalmasság hatja át mindennapjainkat, ez azt jelenti, hogy a gyermek egész napja tevékenyen zajlik.

A folyamatosság elsősorban a várakozásmentességet, a tevékenységek gördülékeny egymásutánosságát jelenti.

Javaslat a napirend készítéséhez:

7:00-11:30	Gyülekezés, játék, szabadon választott tevékenység, tízórai, kezdeményezett és kötelező tevékenységi formák, 5-35 perces csoportos foglalkozások, differenciált tevékenységek, szabad játék, gondozás, séta, megfigyelés, élményszerzés.
11:30-12:30	Előkészület az ebédhez, ebéd, gondozás.
12:30-17:00	Előkészület a pihenésre, gondozás, mese, pihenés, uzsonna, szabad játék, kezdeményezett tevékenységi formák.

Hetirend

A hetirend elsősorban az óvodapedagógus munkáját segíti abban, hogy nevelőmunkáját a **folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság** elve szerint végezhesse.

Javaslat hetirend készítéséhez, amely minden korcsoport számára irányt mutató:

Életkor	Szervezett/ Kötött tevékenység	Kezdeményezett tevékenységi formák
3-4-5- 6-7 évesek	Mozgás Mesélés a hét minden napján	Verselés – mesélés Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Külső világ tevékeny megismerése Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

IV.4. A nevelés tervezése, gyermeki fejlődés nyomon követése, dokumentálás

Egyéni fejlődés – fejlesztés dokumentumai:

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés, fejlesztés irányát.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:

- a gyermek anamnéziséét,
- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket, a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, annak szakértői véleményét.

A gyermekek egyéni fejlődéséről, kidolgozott szempontok alapján, fejlődési- személyi lapot vezetünk. (bemenet, kimenet)

IV.5. Az óvoda kapcsolatai

IV.5.1. Óvoda és a család

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvoda és a család kapcsolatrendszerében a programunk új lehetőségeket tár fel. Az óvoda a néphagyományőrzés és az értékteremtés kezdeményezőjeként újraéleszti a népet, az adott közösség hagyományait, egyben új megvilágításba helyezi a család biztonságadó szerepét. Igyekszik megteremteni az egyensúlyt a családi és az intézményes nevelés között úgy, hogy kiegészíti, gazdagítja azt.

Az óvodában folyó hagyományápolás hatására olyan szokások jelennek meg az egyes családoknál, amelyek életmódjukban szemléletváltást jelentenek: vállalják, magukénak kezdik vallani a múlt értékeit. A gyermek az együttlétekből a családi-óvodai egymáshoz tartozás, együvé tartozás örömét kapja örökül. A családok aktív részvétele során kiderül, hogy minden emberben él a derűs együttléte, a közös játékok iránti igény. A múlt felkutatásával és közös éltetésével mindkét „intézmény” az alkotás részeseivé válik. Az óvoda és a család kapcsolatát átgondoltság, szervezethezesség, tervszerűség jellemzi.

Az együttnevelés célja, feladatai: óvó, védő, segítő kezet nyújtani a gyerekeknek, a családoknak, olyan emberi kapcsolatrendszert létrehozni, amelyből merít a gyerek, a család és az óvodai testület.

IV.5.2. Óvoda és más intézmények

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék, egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, pedagógiai szakszolgálat intézményei, egészségügyi, illetve közművelődésügyi intézmények, Barlangfürdő) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező.

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

V.1. Néphagyományőrzés a nevelés folyamatában

Az óvodában folyó nevelést olyan szemléletmód szabályozza, amely tekintettel van a gyermekek egyéni fejlettségére és alkalmas arra, hogy kialakítsa az együttéléshez szükséges szokásokat. Ennek keretét a népi hagyományok ápolása is képes megteremteni.

Ez a program nemcsak a népművészet és a szokásőrző jeles napok elemeit öleli fel, hanem a mindennapi élethez kapcsolódó tevékenységeket is.

A néphagyományőrző tevékenységeket tartalmilag és időrendileg egységes rendszerbe foglalja.

Ennek összefoglaló keretét évszakonkénti rendezésben az „Évkör” adja.

A néphagyományőrzés célja az óvodai nevelésben is a múlt értékeinek átörökítése, éltetése.

A néphagyományőrző tevékenység feladata:

- Népszokások megismerése.
- Népi időjósok felidézése.
- A természetes anyagok állandó jelenléte.
- Népi gyermekjátékszerek készítése.
- Az udvari játékok bővülése a hagyományápoló tevékenységekkel.
- A szülőföld szépségének megláttatása.
- A népi kultúra tárgyainak megjelenése az óvodában.

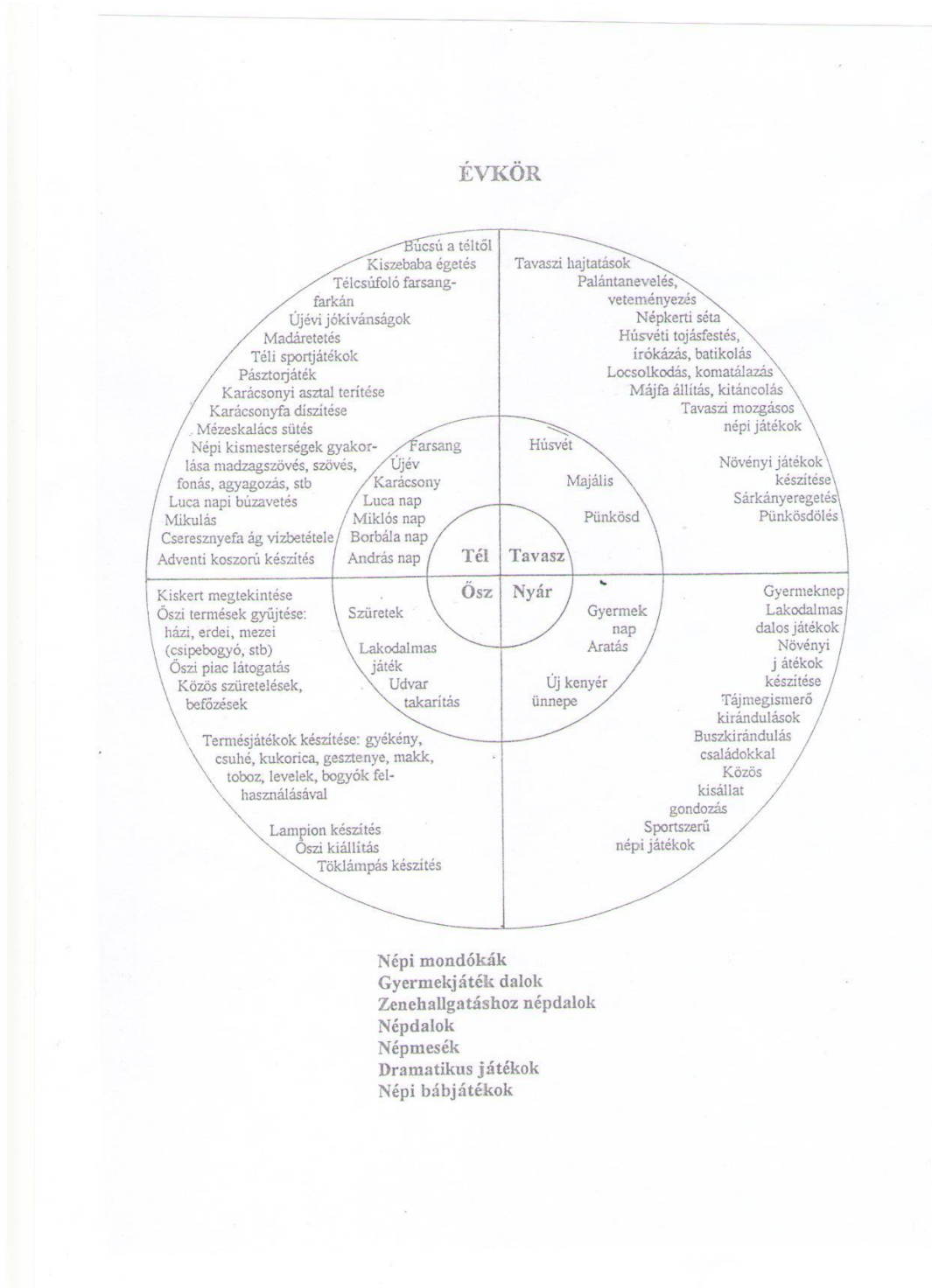
Óvodapedagógus a néphagyományőrző nevelés folyamatában:

- néprajzi ismereteit folyamatosan bővíti,
- a tárgyalás, a környezet alakítás technikai fogásait elsajátította, illetve elsajátítja,
- a néphagyományőrzés elemeit mértéktartóan jeleníti meg az óvodai környezetben,
- megteremti a hagyományőrző tapasztalatszerzésnek feltételeit és lehetőségeit a mindennapokban, munkadélutánokon.

A hagyományőrzés személyiségfejlesztő hatása:

- a közösség aktív tagja,
- ismeri a hagyományokhoz kapcsolódó szokásokat, jelképeket.

V.2. Évkör

V.3. Játék

A játék az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék kiemelt jelentőségű tevékenység óvodánkban, pszichikumot, kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.

A játék célja maga a játék.

A játék és a hagyományörzés kapcsolata

Régen a gyerekek nevelése, a több generáció együttéléséből adódóan nemcsak a szülők feladata volt. A nagyszülők, idős rokonok, a saját gyermekkorukban játszott játékok továbbadásával nem csupán szórakoztatták, tanították unokáikat, hanem lehetővé tették ezeknek a játékoknak fennmaradását, tovább élését. Tehát hagyományörzést végeztek.

Egy családi légkörű, rugalmas életrend alkalmas arra, hogy a hagyományörzést az óvodai nevelés keretein belül folytassa. A régen feledésbe merült vagy éppen a mai generációk számára már ismeretlen játékok, népszokások, néphagyományok, játékeszköz készítmények felelevenítésre kerülnek. Ezzel színesedik, gazdagodik a mai gyerek élete, bővül a nevelés eszköztára. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé. Ez a komplex hatásrendszer nyugodt játéklétkörben, kiegyensúlyozott, derűs óvodapedagógusi viszonyulással érhető el.

A játék feltételrendszere

A hagyományörző tevékenységek beiktatásának a tartalmas, elmélyült játék az alapja.

Feladatunk, hogy megfelelő csoportlétkört, helyet, időt, eszközt és élményszerzési lehetőségeket biztosítsunk a különböző játékformákhoz. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét.

Napirendünkben a szabad játék túlsúlya jellemző.

A játék tartalma

A gyerekek a hagyományörző életmódban is saját elhatározásuk és kedvük szerint játszanak. A játék „klasszikus” tartalma kiegészül népi játékokkal. Ezek közé sorolhatók:

- az énekes, táncos gyerekjátékok,
- mozgásos és küzdő játékok (versenyző, váltást tartalmazó sorjáték, hidas játékok)
- népszokásörző dramatikus játékok (jeles napokhoz kötődő játékok)
- népi játékszer készítmények (bábok, játékbútorok, rongybabák, napraforgószár, kukoricaszár, lovacska, csontbaba, töklámpás stb.)

Óvodás korban az alábbi játékfajták jelennek meg:

- gyakorló játék,
- szerepjáték,
- dramatizálás – bábozás – bábkészítés,
- barkácsolás,
- építő, konstrukciós játékok,
- szabályjátékok.

Az óvodapedagógus viszonyulása a gyermek játékához

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Az óvodapedagógust a fantáziát serkentő és kíváncsiságot ébresztő derű jellemzi. Az óvodapedagógus a gyermeki személyiség megismerésére törekszik. Ehhez a játék sokrétű információt nyújt. A gyermek játékanak követése intenzív együttélést kíván az óvodapedagógustól. A „játékból való olvasni tudás” empátiát, tapintatot, megfelelő szintű intelligenciát követel. Az óvodapedagógus ráérez a gyermek lelkiállapotára, empátiája segítségével a felmerülő problémák okát kutatja. Magatartásával képes feloldani a feszültséget, illetve az elszigeteltséget, aminek az óvodapedagógus és a gyermek közötti jó kapcsolat, érzelmi kötődés az alapja. Megerősítő viselkedésével alakítja a csoportban a toleranciát, elfogadhatja a magányos vagy az agresszív, azaz eltérő viselkedésű gyermeket. A felnőtt beavatkozása csak mintaadás, megoldási lehetőségek felállítása, választhatóság, valamint a testi épség megőrzése szempontjából indokolt.

Az óvodapedagógus a hagyományos játékeszközök motiváló hatása mellett gondoskodik a dramatikus népszokások játékaikhoz szükséges kellékekről, hangulati elemekről. Viselkedésével közös játékra inspirál. A színvonalas óvodapedagógusi bábjáték hatására a gyermekek kedvelt tevékenységévé válik a bábozás. A csoport játékszintje általában is az óvodapedagógus viszonyulását tükrözi.

Élmények nyújtásával gazdagítja a játékot. Az együttes játékban az óvodapedagógus lehet egyenrangú játéktárs, alárendelt irányított, vagy mintaadó modell is. Mintaadása a gyermeket utánzásra készíti. A gyermeket az utánzás mellett a szabályok is segítik az eligazodásban. A szabályok nemcsak a társasjátékokban, hanem a játékeszközökkel való bánásmódban, magában a játékban vagy a szokásrend alakításában is megjelennek.

A gyermeki önállóság a játék szabadságában teljeseedik ki, az óvodapedagógus ezt tiszteletben tartja, a gyermekek által vállalt szabályokkal együtt. A játékszabadság nélkülözhetetlen elemei a szabályok. Szokássá válásukkal megteremtik a játéktevékenység nyugalmát a teremben és az udvaron.

V.4. Mozgás

A mozgás és a néphagyományőrzés

A népi életmódban az anya és az apa gondoskodott gyermeke ügyességéről, erőnlétéről. Mintát és feladatot kapott a családban, a társaktól és tágabb közösségektől. Felnőtt korára a játékok, dramatikus szokások viselkedésmintái mellett a néptánc mozgáselemeit is magáévá tehetette. Az emberi test (tartás) elődeinek életében is az egyén meghatározó jellemzője volt.

A mozgás, az érés folyamatában a fejlődő gyermek természetes szükséglete. A program sokrétűen elégíti ki a gyerek mozgásigényét. Tudatosan segíti a mozgás és az észlelési funkciók összerendeződését. Nagy hangsúlyt fektet az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztésére, mint minden összerendezett mozgás alapjára. A mozgás nem szűkül le a testnevelés foglalkozások, mondókás-énekes játékok körére, jelen van az óvodai élet minden területén.

A mozgásfejlesztés célja, feladatai:

- a természetes mozgáskészségek fejlesztése, stabilizálása,
- a mozgáselemek beépülésének segítése a természetes mozgások sorába,
- az egészséges testi fejlesztés,
- prevenció.

A mozgás tartalma: szabad-, spontán mozgás, szervezett tevékenység.

Szabad-, spontán mozgás. Az óvoda udvara lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására. A mozgásos népi játékok színtere is igazában a kinti tér: szembekötősdí, labdacica, célba dobások, ugróiskola, kötélugrás, kötélhúzás, várvédők stb. A gyerekek különböző terepen gyakorolhatják a természetes és egyéb mozgásokat – fogó, bújócska, fára mászás, labdajátékok. Az óvodapedagógus a téli időszakban havas-jeges játékokat szervez: csúszkálás, hóember-, hó várépítés, szánkózás, hógolyózás. Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek-, eszközök megválasztása.

A szervezett mozgás tartalmát a természetes emberi mozgások, mint a járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, támasz, függés, emelés-hordás, egyensúlyozás, a mozgásos játékok alkotják, és testi képességeit, mint erő, ügyesség, állóképesség, gyorsaság, társra figyelés.

A mozgás tevékenység kétféle formában van jelen az óvodában:

A mindennapokban egyszer, 10 – 15 percben. A napirendbe iktatva délelőtt (tízórai előtt) szervezzük meg. Alapját a lábboltozatot erősítő és tartásjavító gyakorlatok képezik játékos formában. A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek az óvodai nevelés minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

Tervezett mozgás tevékenység, amit heti egy alkalommal szervez az óvodapedagógus kis-, középső, nagy csoportosoknak, kötelező jelleggel, állandó napokra.

Sokféle eszköz biztosításával tesszük változatossá a foglalkozásokat – kézi szerekkel, óvodai taneszközökkel, székkal, asztallal stb.

Úszás, korcsolyázás megszervezését szülői igény szerint tervezzük.

Az óvodáskor végére célzott szint a következő:

- Növekszik teljesítőképeségük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Mozgás tapasztalatuk az egyensúlyozásban és az ugrásban növekszik,
- Cselekvő képességük gyors, mozgásban kitartóak,
- Fejlődik tájékozódó képességük térben és időben, igénylik a mozgást,
- Egyéni, csoportos, sor- és váltóversenyt játszanak az óvodapedagógus segítségével, a szabályok pontos betartásával,
- Megértik az egyszerű vezényszavakat,
- A természetes járás mellett ismerik az ütemes járást,
- Álló rajtból 20 – 30 métert futnak,
- Talicskázhatnak, egyensúlyozhatnak, kislabdát dobhatnak, labdát vezetnek helyben.

V.5. Esztétikai nevelés: Rajzolás, festés, kézi munka

Az esztétikum és a néphagyományőrzés

A népi kultúrában az ember összhangban élt a természettel, harmonikus környezetet teremtett. Az ember az őt körülvevő tárgyakat vizuális jelrendszerrel látta el. Ezek a tárgyak esztétikai értéket hordoznak ugyanúgy, mint szellemi alkotásaik. A program sajátosságából fakad, hogy az esztétikai nevelésben fontos szerepet kap a tárgyi- és a szellemi népművészet. Egyes területei áthatják a gyermeki tevékenységformákat, gazdagítják a cselekvési lehetőségeket:

- a népköltészet – mondóka, népmese, szólások, közmondások, találós kérdések, rigmusok,
- a népi díszítőművészet, fonás, szövés, hímzés, tojásfestés, agyagozás,
- a népzene, népi énekek, gyermekjátékok,
- a népi gyermekjátékszerek és játékok,
- a népi színjátás, dramatikus népi játékok, pl. karácsonyi pásztorjáték, lakodalmas, vásáros játék.

V.6. Irodalom: verselés, mesélés

Az irodalom és a néphagyományőrzés

A mondókákat, a meséket régen a szájhagyomány éltette. A kisgyermeket születésétől „irodalmi környezet” vette körül. Az altatók, a dúdolók, az ölbe vevők érzelmi biztonságát erősítették, játékos mozgással összekapcsolva. A természettel, az emberi környezettel kapcsolatos népköltészeti alkotások végig kísérték a gyerekkort. A program ezt az irodalmi hatást kívánja őrizni.

A néphagyományápoló óvodai programban a mese-, vers-, mondóka anyag zömmel a népköltészet tárházából származik, de a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek helye van. A gyermek érzelmein át épülnek be ízlésvilágába, alapozzák meg „kulturális anyanyelvét”. A magyar gyermekköltészet, a népi hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A gyermek önkifejezésének egyik módja saját vers- és mese alkotásai mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása.

Az irodalmi nevelés célja, feladata

- A gyermek szívesen hallgasson mondókákat, verset, mesét, váljon az irodalmi élmények érzékeny, aktív befogadjává.
- A változatos irodalmi élmények nyújtásával, a vágy felélesztése a könyv, a színház, a múzeum értékei iránt.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Az óvodapedagógus benyomásokat szerez a család irodalmi, művészeti érdeklődéséről, és megismeri az egyes gyermek, otthonról hozott irodalmi élményeit és beszédértésének fokát

A drámapedagógiai szemlélet jegyében segíti a gyermek önálló dramatikus és bábos kezdeményezéseit. A rendszeres lehetőségnyújtás, az óvodapedagógusi megerősítés eljuttatja a gyermeket, hogy egyre gazdagabb szókinccsel, egyre magasabb dramatikusjáték szinten adja vissza élményeit. A dramatizálásnál, ahol kell, ott segít. A mese cselekményének eljátszásán van a hangsúly, kerüli a szöveg betanítását, hagyja a gyermekeket játszani a fantáziájukkal, a nyelvvel.

Az óvodapedagógus a verselést, mesélést kötelező és kötetlen formában szervezi. Épít a gyermekek által kialakított spontán helyzetekre, de kezdeményez maga is. A mesélést, verselést átgondolt anyagválogatás, az irodalmi anyag tudatos időrendi ütemezése előzi meg.

Az óvodapedagógus találja meg a mindennapos mesélés állandó időpontját. (Más szerepet tölt be az elalvás előtti mesélés, felelősségteljes válogatás előzi meg, nem lehet véletlenszerű.) A foglalkozások helye: lehet a csoportszoba meghatározott kuckója, meseszőnyege, sarka. A meséhez erre szükség van, de a ritmikus állatos vagy egyéb mondókázáshoz, verseléshez kiváló terep az udvar, a park, a bokrok alja, udvari babaház, erdő, stb. Mondókázni lehet a hangulatban hozzá kapcsolódó foglalatosságok közben is, ez az óvodapedagógus „napra- és tettekre-késztségétől” függ. Az óvodapedagógus megteremti a meséléshez szükséges családias, szeretetteljes légkört. A mesemondást és a befogadást nem zavarják külső elterelő ingerek. Az óvodapedagógus egész lényé árasztja azt, amit közvetíteni akar. Szemkontaktust teremt, mesélése hatására a gyermek belső képet alkot. A kötetlen jellegű kezdeményezés, a rendszeresen visszatérő hangulatkeltő elemek (furulyaszó, gyertya, csengő stb.) és a gyermeki várakozást kielégítő irodalmi élmények hatására a gyermekek önként vállalt „kötelező” foglalkozásává, mindennapos igényévé válik.

Az irodalmi nevelés személyiségformáló hatása

Az óvodapedagógus beszédminta alapján a befogadás, a gyakorlás által a gyermekek kiejtése csiszolódik, gyarapodik szókészletük. A mechanikus bevésésből fakadó sikerélmény ösztönzően hat a gyermek tanulási folyamatára. Anyanyelve, irodalmi szépérzéke tökéletesedik.

A népmesék, mondókák, az irodalmi művek hallgatása, mondogatása közben erősödik az egymás iránti figyelem, az összetartozás érzése is. Az irodalmi élmény érzelmeket vált ki a gyermekben. A gyermek átéli a sok pozitív érzélem, öröm, boldogság, lelkesedés, csodálkozás, derű mellett a negatív érzéseket, igazságtalanságot, szomorúságot, bánatot is. Az ismétlések, a dramatikus játékok, a bábozások lehetőséget nyújtanak az irodalmi élmény újra átélésére, az önálló fantáziadús alkotásra.

A népi mondókában rejlő ritmikusság képes a gyermeket vidámabb, jobb hangulatba emelni, a belső mozgásfeszültségét levezetni, mozgását összerendezettebbé alakítani. Konfliktuskezelési módjuk, problémamegoldó készségük a népmesei minták hatására alakul. A népmesék cselekménye állásfoglalásra készíti a gyermeket, ami erkölcsi érzékük, avagy ítélőképességük alakulását segíti. Az élmények hatására, kötődésük alapozódik a népköltészet értékei iránt.

V.7. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A néphagyományőrzés és a zene kapcsolata

Az ölbéli játékok, mondókák, a népi játékok, a népdalok hozzátartoznak az emberek mindennapjaihoz. Ezért sikerült fennmaradniuk. Munkájuk egyhangúságát énekléssel oldották fel, sokszor e képen fejezték ki érzelmeiket, örömeiket, bánatukat. Gyermekeiket énekléssel ringatták a bölcsőben. Minden alkalomnak megvolt a saját dal- és szokásrendszere. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

A programunk erre a néphagyományra építkezve alakítja ki zenei nevelését, juttatja a gyerekeket sajátos élményekhez, teszi gazdagabbá érzelmi, zenei, esztétikai világukat. A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

A zenei nevelés célja

- az énekes játékok, a zene megszerettetése, a szép, tiszta éneklésre szoktatás
- a gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése,
- játékos zenei alkotókedvük, kreativitásuk ösztönzése,
- az esztétikai, zenei ízlés-, és mozgáskultúra formálása,
- igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások megismertetése.

A programunk zenei anyagát hangsúlyosan alkotják:

- a népi mondókák,
- pentaton karakterű, hat hang terjedelmű népi dalos-játékok,
- zenehallgatás dal anyaga (hangulatokat, érzelmeket közvetítenek, mintát nyújtanak),
- énekes népszokások,
- készségfejlesztés zenei elemei.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A mondókák játékok szerint: ölbe vevők, cirógatók, csiklandozók, tapsoltatók, ujj-és tenyérjátékok, lovagoltatók, csúfolók, kiszámolók, páros fordulók, stb.

A dalos játékok: állathívogatók, naphívogatók, esővárók, sípkészítők, játékra hívogatók, leánykérők, kifordulás játékok, ludas játékok, kapus játékok, küzdő játékok, sorjátékok, csúfolók.

A hangszerekkel való ismerkedés különleges izgalmat és élményt jelent a gyermekeknek. A mindennapos hangszerhasználat a zenei készségfejlesztésben fontos szerepet játszik. Láthatatlan szállal köti őket a muzsikához, amelyet az óvodapedagógus hangszerének, zenélésének a tisztelete erősíti. Lehetőség nyílik a népi hangszerek megismerésére, készítésére is. Ilyenek: köcsögduda, doromb, citera, hegedű, lopótök, dudu, dob, levélsíp, nádsíp, cserépsíp, fűzfa síp, furulya. A gyermekek által önállóan elkészíthető pl.: dióhéj pengető, kukorica hegedű, stb.

A néptánc az óvodában a felnőttek és a gyermekek táncát jelenti, amely élménynyújtó a gyermekek számára. A nehéz lépések nem felelnek meg a 3-6-7 éves korú gyermekek mozgásfejllettségének! A gyermekjátékokban előforduló egyszerű táncos mozgások, változatos játékmozdulatok és térformák kényszer nélkül fejlesztik a gyermekek ritmusérzékét, mozgását. Előkészítik a későbbi néptánc tanulást.

A zenehallgatás anyaga az óvodapedagógus igényes válogatását tükrözi. Az anyagot népdalok és műdalok alkotják, élő előadásmódban és IKT eszközök alkalmazásával is.

Az óvodapedagógus a folyamatban

A gyermekkel való ismerkedés során, a személyes kontaktus létrehozásában, az óvodai környezet elfogadtatásában, segítséget nyújt az éneklés. A mindennapos éneklés az óvodapedagógus belső igényéből fakad. Kapcsolódhat spontán kialakult játékhelyzetekhez, kezdeményezhetik a gyermekek, vagy az óvodapedagógus. Fontos az óvodapedagógus módszertani kulturáltsága és naprakészsége, a dalanyag igényes válogatása. A részvétel önkéntes, a gyermekek maguk döntenek el, hogy aktívan részt vesznek-e benne, vagy csak „hallgatói” és „szemlélői” maradnak.

Az óvodapedagógus gyakran énekel népdalokat, amelyek hangulatfokozói lehetnek egy-egy hagyományőrző cselekvésnek pl.: tréfás dalok a farsangi készülődésben. Az ünnepvárás és készülődés hangulata énekléssel, zenéléssel, zenehallgatással teljesebbé válik, az óvodapedagógus hangversenyével vagy hagyományőrző táncos játékával.

Az óvodapedagógus teret, lehetőséget teremt a gyermek zenei önkifejezőmódjának gyakorlására. A tanult mondókák, dalok, mozgáselemek gyakorlása mellett segíti az egyéni improvizációs megnyilvánulásokat: szövegben, dalban, ritmikus mozgásban.

Zenei nevelés személyiségfejlesztő hatása

Az ölbe vevős, mondókás játékok, a testközelség, az érintés, pozitív érzelmeket ébresztenek, szerepet játszanak az érzelmi kötődés kialakulásában. Az egyszemélyes játékhelyzetből fejlődik ki a gyermek éneklési kedve. A kiszámolók segítik az igazságos döntésre törekvést és a konfliktusok megelőzését. A küzdő játékok erősítik a fiúk egészséges küzdőszellemét, nemi hovatartozásukat.

A dalos játékok a lányok számára a lányos mozgás és viselkedés szabályait is közvetítik. Mit, hogyan illik egy lánynak stb. A dramatikus énekes népszokások a felnőttek viselkedési szokásait adják tovább. Mindezek a mozgáskultúrát is gazdagítják.

A zene belső lüktetése, a szabályosan ismétlődő mozdulatok fejlesztik a gyermeki mozgás összerendezettségét, a fegyelmezettségét. A gyermek harmonikus, ritmikus mozgása alakul, ami a tánc alapja.

A hangszeres játék felkelti a gyermekek érdeklődését, rácsodálkozást ébreszt, különleges világot teremt. A zenei nevelés hat a gyermekek érzelmvilágára, esztétikai fogékonyságára.

Megalapozza a zenei befogadás képességét, emléknymoi fellelhetők a gyermekek improvizációiban. Az öröm újra átélésre készíti, amit a társakkal együtt szerzett élmény is fokoz.

V.8. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tárgyi népművészet anyagai, forma-, szín- és díszítő világa ma is követendő modell lehet az alkotó ember számára. A hagyományőrzésben az értékek újra felhasználásával létrejön a folyamatosság. A vizuális nevelés lehetőségei a hagyományőrző tevékenységek, a népi kismesterségek, a növényi játékeszközök készítése által gazdagodnak.

A műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Az ábrázoló tevékenység célja:

- az élmények, emlékek, fantáziák önkéntes, szabad kifejezése,
- az esztétikum iránti érdeklődés kiaknázása, érzékeny értékelő képesség kialakítása,
- tér-, forma-, színeképzet gazdagítása, igényesség alakulása
- a gyermekek, a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett megismerik és használják a régi gyermekkor játékkészítő és a népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit.

A vizuális tevékenységek tartalma:

Az óvodában használt és ismert tevékenységformák, a hagyományőrző díszítő művészet technikáival, művészetőrző formáival bővülnek. A rajz, a festés, a kézimunka, a papírhajtogatás mellett megjelennek a népi kismesterségeket őrző elemek is.

Hagyományőrző elemek:

- a népi kismesterségek technikái,
- a jeles napok „jelkép készítő” technikái.

A kézi munka sorában megjelennek a kézi szövés alapelemei: sodrások, fonások, szövések. A gyapjú anyaga szárazon, nedvesen, - nemezelés - többféle technikát kínál. A méhviasz, a tojás írókázása mellett, batikolásra is alkalmas. Egy-egy szép hímzett terítő, a színes fonalak hímzés utánzására készítenek. A játékeszköz készítek technikáit a gyermekek utánzás után képesek elsajátítani: rongybaba vagy csutkababák, természeteszközök, pl. napraforgószár - lovacska, sátrak, kunyhók stb. Az agyagozás kiegészített alkotásai a gyermekek kedvenc játékeszközei.

A jeles napi készülődések során a gyermekek részt vesznek az ünnephez kapcsolódó jelképek közös készítésében. Például az András nap utáni adventi koszorúkészítés, a mézeskalács gyúrása, díszítése, a Luca búza vetése, a farsangi-maszk készítek, a húsvéti tojásfa díszítése, a májfa szalagozás, a pünkösdi koszorú készítés stb.

A természetes anyagokat beszerezzük, gyűjtögetjük:

- termékek: kukorica, makk, gesztenye, csuhé, bab, lencse
- növények: nád, sás, gyékény, szalma, vessző
- állati eredetű anyagok: gyapjú, toll, méhviasz, bőr
- textíliák, fonalak, spárgák, agyag, kavics

Az óvodapedagógus a folyamatban

Épít a gyermekek kíváncsiságára, megadja számukra a választás lehetőségét, anyagban, témában, technikában vagy mindháromban. Egyénileg megerősítően nyújt segítséget a gyermek továbbfejlesztése érdekében.

A változatos tevékenységek gyakoroltatása során nem feledkezik el a gyermek rajzában megnyilvánuló jelzések követéséről, nem hagyja, hogy rajzolása sémává merevedjék. A gyermek az ösztönös

firkálástól a vizuális percepciója hatására újraalkot, ez elvezeti a tudatos rajzolásig. Mozgásfantáziáját hagyja kibontakozni, és segíti fejlődni.

A *nyugodt vizuális alkotás*, a használatos anyagok és eszközök tárolása szempontjából nagyon fontos a műhely, kézműves sarok kialakítása. Itt kapnak helyet a hagyományos eszközökön, és a gyűjtött anyagok egy részén kívül a szövőkeretek, a különböző fonalmunkákhoz használatos eszközök, de egy időre az elkészült munkák is. Fontos a természetes anyagok, a jó minőségű eszközök és a munkálatokhoz használt védőköntények esztétikus tárolása, amelyek mindig könnyen elérhetők.

Az óvodapedagógus a vizuális tevékenységeket *kötetlen formában* szervezi, kezdeményez, de épít a gyermekek természetes érdeklődésére, tevékenységvágyára. A vizuális tevékenységek lehetőségét egész nap biztosítja a gyermekek számára. Az óvodapedagógus által kezdeményezett egy-egy tevékenységi forma legalább egy héten keresztül gyakorolható. Ügyel arra, hogy minden gyermek hozzájusson a számára megfelelő, illetve szükséges foglalkozáshoz. A gyermekek a vizuális tevékenységet már érkezéskor választhatják, és délután hazamenetelig gyakorolhatják, illetve folytathatják. A hagyományápoló tevékenységformák időrendben kapcsolódnak az „Évkör”-ben bemutatottakhoz, de a gyakorlásra az óvodapedagógus ezen időszakon kívül is lehetőséget nyújt.

A vizuális tevékenységek személyiségfejlesztő hatása

A gyermek a vizuális technikák gyakorlása során minden alkalommal átéli az alkotás örömét, a sikerélmény pedig újabb alkotásra motiválja. Formálódik alkotó képzelete, ábrázolóképessége, önkifejezési módja. Az óvodapedagógusi leleményesség hatására a problémamegoldó készsége fejlődik, kezdeményezővé válik, önbizalma erősödik.

A természet és a természetes anyagok sokrétű lehetőséget nyújtanak a manuális tevékenységek gyakorlására, és a finommotorikus készségek fejlődéséhez, fejlesztéséhez is új terepet szolgáltatnak. Egyben hozzájárulnak a természettel való együttélés folyamatosságához. A természet látványa segíti a vizuális funkciók, azaz a szín, forma, alak észlelés fejlődését.

A változatos cselekvések során csiszolódik a gyermek alkotó készsége, fantáziája, amely hat értelmi képességeinek fejlődésére is. A gyermek képessé válik arra, hogy átértelmezze megfigyeléseit, azokat új kombinációban alkalmazza. Alakul képszerű gondolkodása, fogalomalkotása konkréttá válik. Az elkészült tárgyak, népi játékszerek tovább motiválják tevékenységüket, gazdagítják játékukat, alkotásra képes emberré teszik őket.

V.9. Külső világ tevékeny megismerése

Az emberiség régebben szinte még együtt lélegzett környezetével, a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből merítette. Tudása nem elvont tények, hanem gyakorlati tapasztalatok és a hozzájuk tapadt szokások, szertartások formájában őrződött meg.

A következő generációk jövője, léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel, viselkedéskultúrával rendelkeznek, hogyan viszonyulnak természeti és társadalmi környezetükhöz. Ennek alakítása, megalapozása már kisgyermekkorban megkezdődhet.

A program tudatosan épít:

- a gyermekek életkori jellemzőire
- a természetben gyökerező tevékenységek, és a néphagyomány-ápoló tevékenységek érzelmfokozó hatásaira.

A külső világ, azaz a környezet megismerése iránti vágy a gyermekben születése pillanatától működik. A gyermeki jellemzők, a rácsodálkozás, az erős közlési vágy, a kommunikációra való nyitottság, az érzelmi fogékonyság a természet szépségeire, az élőlények jelenségeire, a személyes kipróbálási vágy, az állandó tetre kész cselekvőkészség, mind-mind kedvez a tevékenységeken keresztül történő tapasztalatszerzésnek.

A külső világ megismerésének tartalma

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi- tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés folyamata sokrétű, a gyermek minden cselekvését áthatja. Az óvodai gyakorlatban általánosan feldolgozásra kerülő témák mellett a néphagyomány-ápolás mindennapos, természethez kapcsolódó tevékenységei is megjelennek.

- Környezeti nevelés
- Mindennapos néphagyományéltető tevékenységek
- Környezetvédelem
- Közösségért végzett munkajellegű tevékenységek
- Környezetalakítás.

Környezeti nevelés és néphagyomány-ápolás

A gyermek a hagyományos óvodai ismeretanyagot: a család, az óvodai környezet, az emberi foglalkozások, a közlekedés, az emberi test, a napszakok, az évszakok, az állatok, a növények, stb., egy sajátos hatásrendszerben szerzi meg.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek őrzik, erősítik:

- az évszakok változásából fakadó időjárás megfigyelő tapasztalatszerzések, egy-egy jeles névnaphoz kapcsolódó természeti jelenségek szokásaival fűszerezve,
- az időjárás változásaiból fakadó, a hagyományos népi életmódot utánzó környezetalakító munkálatok (pl.: palántanevelés, növénygondozás),
- termések, gyógynövények gyűjtése az óvoda környékén, szüretelések családknál, befőzések, gyümölcs-szárítások,
- udvaron, télen gondoskodás a madarokról,
- jeles napok előtti készülődések,
- a rendszeres környezet megismerő séták, tájmegismerő kirándulások.

Felfogásunk a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. A tudatosabb óvodai nevelésnek időben követnie kell a családi ösztönzéseket.

A gondolkodási műveletek, szokások, részképességek szükségesek az iskolai alkalmassághoz.

A gyermek igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb összefüggések feltárására.

A környező valósággal való ismerkedés során a gyermekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Minden tevékenységükben megjelenik a matematika pl.: játékokban párosítanak: csésze-csészealj, ló-lovas, stb., halmazokat képeznek: baromfiudvar benépesítése, játékválogatás, stb.

Ismerkednek a mennyiségekkel pl.: terítéskor a naposi munka során, társasjátékok játszásakor, stb.

Összehasonlító méréseket végeznek pl.: ki ugrott nagyobb, kinek nehezebb a hátizsákja, stb. sorba rendezik egymást, tárgyakat adott tulajdonságok, szabályosságok szerint. A geometria világából tapasztalatokat szereznek síkbeli, térbeli alakzatokról pl.: különféle építések során, papírnírás, puzzle kirakások alkalmával, stb. A tükörrel való játék során figyelik tükörképük mozgását, utánozzák egymás tükörképét, festékfolttal tükrös (szimmetrikus) alakzatokat hoznak létre. Gyakorolják a térben és síkban történő tájékozódást.

V.10. Környezetvédelem

A gyermekek érzelmi kötődésen keresztül jutnak el környezetük megbecsüléséhez és védelméhez. A sokrétű tevékenységek során megtapasztalják munkájuk eredményét, környezetükre való hatását. Ilyen tevékenységek lehetnek például a madáretető készítés, a kertészkedés, az udvargondozás. A gyermekek természethez való kötődését és az élőlények megszerettetését szolgálják azok a valódi történetek is, amiket az óvodapedagógus a megfigyelések során elmond. Mindezeket irodalmi, zenei alkotásokkal is színesíti.

Az óvodapedagógus az élővilág sokoldalú megfigyeltetésével, az óvo-védő tevékenység eredményeként a gyermekek emocionális alapokon eljutnak annak belátásához, hogy az élőlényeket óvni, védeni kell.

A népi kismesterségek gyakorlása, a természetes anyagok „közelsége” és a velük való tevékenykedés sajátos élményt és érzelmi többletet jelent a gyermekeknek. A különböző séták, kirándulások, tevékenységek a megfelelő szokások, szokásrendszerek, magatartási formák kialakítását is szolgálják, amelyek belsővé válása a természetben való kulturált viselkedést eredményez. Személyiségüket gazdagítva a természetszeretet szükségletként jelentkezik.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Az óvodapedagógus környezethez, természethez fűződő viszonya, alap-beállítottsága, értékrendje minta a gyermek, a szülők számára. A gyermeki környezetet aktívan, kedvvel alakítja. Természetes számára a jeles napok (pl.: karácsony, húsvét) előtti közös „nagytakarítás” teremben, vagy a tavaszi „határjárás”, ami az óvodaudvar és környékének tisztogatását, rendbetételét jelenti a gyermekekkel közösen. Ha mindez a szülők bevonásával történik, már ráirányítja a figyelmet egy régi népszokásra, közben alakítja a tiszta környezet iránti belső igényt.

Az óvodapedagógus megteremti és ötvözi a környezeti nevelés és a néphagyomány-ápolás olyan feltétel és tevékenységrendszerét, amelyben a gyermek egyénileg és közösen éli át a változatos ingereket, újrateregetheti saját környezetét. Egyben megtalálja a kapcsolódási pontokat más tevékenységekkel.

Törekszik az élővilág sokoldalú megismertetésére.

Az óvodapedagógus kezdeményezője minden olyan családokkal együtt történő munkálkodásnak,

- amely alakítja, növeli a környezet iránti érzékenységet, (udvar, erdőgondozás),
- amely erősíti a hovatartozás érzését (pl.: jeles napokhoz fűződő szokások közös gyakorlása, hazánk nevezetességeit megismerő kirándulások).
- amely a harmonikus környezet létrehozására ösztönöz.

Személyiségfejlesztő hatás

A tevékenységek során a gyermekek tapasztalatokat szereznek a növények, állatok életéről, az ezekhez kapcsolódó emberi munkálatokról, az idő múlásáról. Ez a tapasztalat évszakonként más és más, de évről-évre visszatérő. Ez a hovatartozást, a biztonságérzést erősíti.

A felsorolt lehetőségek, tevékenységek által a gyermekek egyrészt megismerkednek a „külső” világgal, másrészt szert tesznek arra az érzelmi kötődésre, amelyet felnőve, a szülőföld szereteteként fogalmazznak meg. Ez különösen igaz, ha a gyermek érzelmeiken, cselekvéseken keresztül történő ismeretszerzését odaillő hangulati elemek mélyítik: mondókák, gyermekdalok, népdalok, mesék, történetek.

V.11. Munka jellegű tevékenységek

A néphagyományőrző életmód tevékenységei gazdagítják a gyermek cselekvési lehetőségeit. A természetközelségben a természetes anyagok használata során, a rendszeresen visszatérő munkálatok ráébresztik a gyermeket, hogy az emberi élet velejárója egy-egy adott cselekvéssor. A gyermek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőtt munkacselekvéseket játékában utánozza. A hiányzó eszköz nem akadály, ezen a mássá változtatás vágya átrepíti, a cselekvésben mindenáron ki akarja magát próbálni. A gyermek a gyermekméretű, valóságghű eszközökkel is „mintha” cselekvést végez, játszik.

Ez a fajta cselekvés, ha rendszerességgel tér vissza, és az egyén, a környezet, a közösség javát szolgálja, munkajellegű tevékenységgé válik. Mozgatója a gyermek aktivitási vágya és a felnőtt megerősítő, dicsérő értékelése.

Munka jellegű tevékenységek tartalma:

- önkiszolgálás
- közösségért végzett tevékenységek

Munkajellegű, közösségért végzett tevékenységformák: a naposi munka, a mindennapi étellel kapcsolatos állandó- és alkalmoszerű munkák, növénygondozás.

A naposság vállalásában az önkéntesség dominál. A jelkép (kötény) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá is teszi a tevékenységet, amire büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt. A naposi munka tartalmát úgy célszerű alakítani, hogy minél kevesebb időt vegyen el a gyermek játékából. A naposi munkát kisebb gyermek is vállalhatja. A hagyományőrző cselekvések

bővítik a naposi teendőket. Például a kerti szerszámok rendben tartása, a befőzésekhez, a sütésekhez szükséges eszközök előkészítése stb.

A mindennapi élettel kapcsolatos állandó- és alkalmoszerű munkákhoz tartoznak: az udvar- és teremrendezés, a játék javítás, tisztítás, készítés, az egyéni megbízások, az üzenetek teljesítése, az ünnepi készülődés (ajándékkészítés, szobacsinosítás, díszítés), a házimunka jellegű tevékenységek (étkezések utáni seprés, sütés-főzés, ünnepek előtti nagytakarítás stb.).

A növénygondozás munkálatai közben a gyermek megismerkedik egyes munkafolyamatokkal (ültetés, vetés, locsolás, kapálás stb.). Az óvoda udvarán kialakított virágos-, és sziklakert folyamatos munkát igényel ültetéstől-betakarításig, ezért fontos a munkafolyamatok megszervezésénél az „erők” tudatos elosztása. A kisebb gyermeket az eszköz, a cselekvés vonzza, míg a nagyobb már tudatosan végzi el feladatát.

Az óvodapedagógus a folyamatban

Megismeri az óvodába lépő gyermek önkiszolgálási szintjét. A szülőket ösztönzi, hogy a gyermekotthon is gyakorolja az önkiszolgálás és a családért végezhető munkajellegű tevékenységeket.

Az óvodapedagógus munkához való viszonyában példát mutat a gyermeknek, munkatársainak, a szülőnek. (igényesség, szervezethez, jókedv)

Figyelembe veszi a gyermek fejlettségi szintjét, teherbírását. Az önpróbálkozás mellett a munkafogásokat is megmutatja. A tevékenységek során az adott szituációnak megfelelő beszélgetés ösztönzi a gyermeket a felnőttel való közös munkálkodásra, az önállóságra. Figyelemmel kíséri, hogy a tevékenységek során a kisebb gyermek önállóságra törekvését a nagyobb gyermek segítőkészsége ne nyomja el.

A munkajellegű tevékenységek személyiségfejlesztő hatása

Önkiszolgálása során gyakorolja azokat a fogásokat, készségeket, amelyek az egyéb munkajellegű tevékenységek végzésére alkalmassá teszik. Megbecsüli saját és mások munkáját. Kitartása, a megkezdett tevékenység befejezésére való igénye, felelősségtudata alakul. Az együtt munkálkodás érzelmi élménye a közösség iránti igényét alapozza. Megtalálja helyét a csoportban, a csoport, a közösség hasznos tagjává válik. A segítségnyújtás igénye alakul. Óvja, védi, gondozza a környezetében lévő növényeket, kisállatokat, alapozódik a másról való gondoskodás igénye.

V.12. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek **képességeinek** fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses, magatartás- és viselkedéstanulás,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- játékos cselekvéses tanulás,
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- óvodapedagógus által irányított megismerés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A tanulás önálló és nem önálló tevékenységformaként jelenik meg. Az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságaiból következik, hogy a gyermek cselekvésein, érzékszervi mozgásos tapintásos észlelésen keresztül tanul. A gyermeki tevékenység motorja a játékkedv, a mozgásigény, az utánzási vágy. A környezetében lévő ingerek aktivitásra készítik, kiváltják a hatékony viselkedés igényét, közben ismereteket szerez, készségei, szokásai gyarapodnak, tanul. Ebben az önkéntelen tanulási helyzetben a 3-7 éves gyermek ismeretei bővíthetők. A gyermek a folyamatban többször átéli, tanulja, mikor, miként figyeljen a környező világra és belső jeleire. Érzékenységgel, érdeklődéssel fordul az őt körülvevő környezeti ingerek, hatások felé, tevékeny aktivitását a felnőtt megerősítő, elfogadó viselkedése befolyásolja, ismétlésre készíti. Ebben az életkori szakaszban a gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez ez az érzelmi fogékonyság szolgál alapul.

A tanulás célja:

- ismeretek elsajátítása, készségek, jártasságok kialakítása a tevékenységeken keresztül,
- tudásgyarapítás,
- az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése

Óvodapedagógus a folyamatban

Elfogadó, megerősítő légkört teremt, amelyben a gyermek számára az önkéntelen tanulás lehetősége az egész nap folyamán adott. Pozitív megerősítéssel, dicsérettel ösztönzi a gyermeket a kívánt viselkedés elsajátítására. Sikerélményhez juttatja, amelynek motiváló hatására tudatosan épít. A hagyományőrzés, a természetvédelem változatos tevékenységeit tudatosan használja a spontán, a szervezett és az utánzásos tanulásra. Az azonos életkorú csoportok által nyújtott tanulás lehetőségeit célszerűen szervezi, a foglalkozásokat kezdeményezi.

A családokkal való együttműködés során a szülőkkal elfogadtatja a gyermeki tanulás sajátosságait.

VI. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK

VI.1. Hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása

A pedagógiai programunk elkészítésekor figyelembe vettük az óvodánkba járó hátrányos gyermekek helyzetét. A programban a személyiségfejlesztés alapelve az individualizálva szocializálás, a fejlesztés stratégiai metodikája a differenciálás.

Ahhoz, hogy az óvodapedagógus tevékenységei a gyermekkel egyénileg testre szabottak legyenek, a pedagógusoknak minden egyes gyermeket alaposan meg kell figyelniük, és meghatározni képességeit, igényeit, érdeklődését, temperamentumát és tanulási stílusát. A gyermekek megfigyelése és a családjukkal folytatott beszélgetések során a pedagógus megismeri az egyes gyermekek erősségeit, szükségleteit és érdeklődését. Ezeknek az ismereteknek az alapján tudnak személyre szóló célokat kitűzni. Nevelőtestületünk a gyermekek fejlődéséről személyiséglapot vezet.

Mind az óvodai nevelési feladatok, mind a fejlettségi területek feladatainak meghatározásakor figyelembe vettük a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatását.

VI.2. Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése

A gyermekek jogaival összhangban, különleges gondozásra tarthatnak igényt mindazok a gyermekek, akik pedagógiai szempontból az értelem, a látás, a hallás, a mozgás vagy a beszédszervek hibás működése, vagy az érzelmi élet súlyos zavara által eltérő fejlődésűek.

A fogyatékoság megállapítása

A vizsgálat a szülő kérésére, illetve egyetértésével történik, szakértői véleményt készítését a szülő bármikor kérheti. Természetesen, ha a nevelési intézmény megítélése szerint a gyermek vizsgálata szükséges, az indok közlésével javasolhatja, illetve kezdeményezheti a szülő számára, hogy kérje gyermeke vizsgálatát.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése

A sajátos nevelési igényű gyermek részére az óvodai nevelést akkor lehet, kell biztosítani, ha a gyermek részt tud venni az óvodai nevelésben, és az által fejlődése biztosított.

A gyermek nevelése megszervezhető az óvodában, ha erre az anyagi, tárgyi, személyi feltételek egyaránt biztosítottak. Abban a kérdésben, hogy az adott gyermek eredményes nevelése, fejlesztése mely formában oldható meg, az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság foglal állást.

A Bizottság szakvéleményének tartalmaznia kell:

- a fogyatékoság tényének megállapítását és az azt, alátámasztó tényeket;
- annak megállapítását, hogy a gyermek csak az e célra létrehozott, a fogyatékoság típusának megfelelő nevelési intézményben, vagy a többi gyermekkel együtt – integráltan – is részt vehet az óvodai nevelésben;
- a gyermek nevelésével kapcsolatos sajátos követelményeket.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését biztosító feltételek megteremtése

Sajátos nevelési igényű gyermekek együtt nevelése az ép társaikkal, azt az üzenetet hordozza, hogy minden embert egyformán kell megbecsülnünk. Az átlagosan fejlődő gyerekek is megtanulnak

segítő szándékkal fordulni a barátságban, játékban és munkában különleges igényekkel rendelkező társaik felé.

Módosítások, amelyek szükségesek lehetnek:

- Érzelmi, beilleszkedési- és viselkedési zavarok: segítünk a gyermekeknek szavakba önteni érzéseit, és kevés választási lehetőséget hagyunk. Sok pozitív visszajelzést igyekszünk adni, a szabályok és elvárások terén igyekszünk következetesek lenni. Bábokat és babákat próbálunk használni, melyek segítségével a gyerek kifejezheti érzéseit és gondolatait. Segítünk a többi gyereknek határokat szabni és biztonságban érezni magukat a problémás társukkal szemben anélkül, hogy kirekesztenék őket. A visszahúzódó gyermeknek megengedjük, hogy először csak nézze, mit tesznek a többiek, mielőtt csatlakozna hozzájuk. Igyekszünk, hogy barátot találjanak maguknak a csoportban.
- Megkésett nyelvi fejlődés: egyszerű mondatokban modelláljuk a megfelelő nyelvhasználatot. A nyelvi megnyilvánulásokat vizuális segédanyagokkal, képekkel, tárgyakkal kísérjük. Az információkat és utasításokat ismételten elmondjuk és ismételtetjük a gyermekkel is. Anyanyelvi játékokat arc- és száj izom fejlesztőjátékokat játszunk.
- Mentális retardáció: Élményekhez juttatjuk a gyermekeket azáltal, hogy megfelelő foglalatosságokat, anyagokat adunk neki. Megtanuljuk az egyes tevékenységeket a legegyszerűbb alkotórészeire bontani. Egyszerű, világos utasításokat adunk és gyakran adunk visszajelzést a gyermeknek. Segítjük a többiek játékába bekapcsolódni.
- Koncentrációs nehézségek: Rövid mondatokat és világos utasításokat használunk. Rövidre szabjuk a csoportmunkát. Vizuális segédeszközöket használunk. Csoportos munka idején az ilyen problémával küzdő gyermek ül az óvodapedagógus mellé.

VI.3. Tehetség gondozás

A tehetség három összetevő együttes eredménye:

- átlagon felüli intellektuális képesség,
- feladat iránti elkötelezettség,
- magas fokú kreativitás.

Óvodás korban a tehetség csirái már felfedezhetők, ebből következik, hogy a tehetség azonosítás és a tehetség fejlesztés egymással szorosan összefüggő folyamata a nevelési folyamatokban kiemelt célunk.

Feladataink:

- Megismerjük a gyermek fejlettségi szintjét, tudatosan megtervezzük az ennek ismeretén alapuló egyéni képességfejlesztést.
- Tovább erősítjük és fejlesztjük azokat a részképességeket, amelyekben a gyermek kiemelkedő, kreativitást mutat.
- Kihasználjuk a gyermekben rejlő tehetséget, személyiségének pozitív fejlesztéséhez, ezáltal segítjük elő a megfelelő "énkép" kialakulását.
- Ügyelünk arra, hogy túlzott pozitív megkülönböztetésben ne részesítsük a gyermeket, csoportközösségben elfoglalt helye ne ezáltal kerüljön megítélésre.
- Figyelemmel kísérjük a bemutatkozási lehetőségeket, ezeken való részvételre ösztönözzük, illetve felkészítjük a gyermekeket, biztosítjuk a részvételt.
- Tájékoztatjuk a szülőket gyermekük kiemelkedő képességéről, a fejlesztés illetve jövőbeni perspektívák lehetőségéről.

- Segítségést adunk /ha igénylik/ a szülőknek a gyermek tehetségének kibontakoztatásához.
- Alkalmat adunk az önmegvalósításra, önkifejezésre, a gyermeki belső élmények egyedi megnyilatkozására, kreativitás kibontakoztatására, megteremtjük az ehhez szükséges idő és hely feltételeit.
- Alkalmazkodunk az egyéni fejlődési ütemhez, gyermeki érdeklődéshez.

VII. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Óvodásainknak olyan környezetet igyekszünk teremteni, amelyben fejlődik a gyermek értelme, teljes személyisége. A gyermekeknek a maguk erejét mozgósítva kell újra felfedezni és átrendezni az ismereteiket. Számunkra fontos, hogy a gyermekek egyéni eltéréseinek, különbségeinek felismerése után differenciáltan fejlesszük őket. Hiszen azok a gyerekek válnak alkalmassá az iskolai élet megkezdésére, akik saját fejlődési szintjüknek megfelelő kihívásokkal találkoznak, s így jó közérzetűek, magabiztosak, s szívesen állnak elő új ötletekkel, cselekvésekkel. Mindehhez szükségük van a játékra, problémahelyzetekre és az azokban szerezhető szenzomotoros érzékelésen alapuló tapasztalatokra.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodából iskolássá szocializálódik.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az **iskolakezdéshez az alábbi feltételek** megléte szükséges testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.
- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális, az akusztikus és a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érhetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

➤ elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek **kedvező iskolai légkörben** készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A **hároméves kortól** kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Továbbá óvodásaink akkor válnak alkalmassá arra, hogy az iskolai tanulmányaikat megkezdhessék, ha:

- pozitív énképpel rendelkeznek, önállóak, kíváncsiak, ismerik saját értékeiket, erősségeiket;
- szeretnek felfedezni, megismerni és ezekről többet tudni;
- minél több pozitív tapasztalatot szereznek, mely hozzájárul a testi, szociális, érzelmi és értelmi fejlődésükhöz;
- tudnak társaikkal kompromisszumot, egyetértést (konszenzust) teremteni, és kapcsolatot fenntartani;
- tevékenységekben önmagukat is motiválják, és a problémáikat igyekeznek kevés felnőtt segítséggel megoldani;
- szeretik és védik a természetet;
- tisztelik a hagyományokat, érzékenyek mások problémáira, igyekeznek elfogadni társuk másságát;
- kialakul igényük az egészséges életmódra;
- rendelkeznek az ismeretek elsajátításához az alkalmazkodó képes tudáshoz szükséges készséggel, (probléma érzékeny gondolkodás, szükséges logikai műveletek végzésének képessége,)
- örülnek a sikereknek.